

29.11.2002

Tässä numerossa:

- Pankkisektorin kannattavuus ja vakavaraisuus tammi-syyskuussa
- Kotitalouksien luotonotto jatkuu vilkkaana
- Listayhtiön tiedonantovelvollisuuden valvonnasta ja valvonnan ulottuvuudesta
- Listayhtiöiden taloudellisen informaation valvontaa yhdenmukaistetaan Euroopassa
  - *Taloudellisen informaation valvonnan kehittäminen osa komission tilinpäätösstrategiaa*
  - *Mitä on listayhtiöiden taloudellinen informaatio?*
- Listayhtiöiden myöhässä saapuneet sisäpiiri-ilmoitukset
  - *Kenen pitää tehdä sisäpiiri-ilmoitus?*
- Rata selvitti pro forma -informaation käyttöä listayhtiöiden tilinpäätöstiedotteissa ja osavuositarkastuksissa
- Riskit edelleen alhaisella tasolla, mutta jonkin verran korkeammat kuin yrityssektorilla keskimäärin
- Arvopaperilautakunnan ratkaisuja
- Tapahtumakatsaus
  - Rahoitustarkastus uudistaa määräyskokoelmansa
  - Baselin pankkivalvontakomitea selvittää uudistettavan vakavaraisuusvaatimuksen vaikutuksia
    - *Vakavaraisuus uudistuksen tavoitteena kannustaa riskienhallintajärjestelmien kehittämiseen*
  - Ehdotuksia EU:n rahoitussääntelyn ja -valvonnan tehostamiseksi
  - Tutkintapyyntöjä poliisille
  - Rahoitustarkastus tiedottaa -tiedote vuonna 2003

PANKKISEKTORIN KANNATTAVUUS JA VAKAVARAI SUUS TAMMI-SYYSKUUSSA

Pankkien kannattavuus oli heikompi kuin viime vuoden tammi-syyskuussa. Matalat markkina korot söivät pankkien kannattavuutta, sillä pankkien rahoituskatteet supistuivat keskimäärin 8 % viime vuoden tammi-syyskuuhun verrattuna. Myös muut tuotot, kuten palkkiotuotot sekä arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan tuotot, laskivat, tosin vain marginaalisesti viime vuoden vastaavan ajankohdan tuotoista. Sen sijaan kulut jatkoivat kasvuaan.

Rahoituskatteet supistuivat korkomarginaalien kaventumisen takia

Pankkien rahoituskatteet pienenevät, kun sekä matala korkotaso että kiristynyt kilpailu supistivat anto- ja ottolainauksen välisiä korkomarginaaleja lähes puoli prosenttiyksikköä viime vuoden syyskuuhun verrattuna. Korkomarginaalien ei odoteta levenevän kuluvan vuoden viimeisellä neljänneksellä, joten pankkien rahoituskatteet jäävät viimevuotisia pienemmiksi, vaikka antolainauksen kasvu jatkuisi voimakkaana.

Palkkiotuotoissa ei suuria muutoksia

Pankkien yhteenlasketut nettomääräiset palkkiotuotot pysyivät kutakuinkin ennallaan. Nopeimmin kasvoivat maksuliikenteestä saadut palkkiotuotot, eniten heikkenivät sitä vastoin edelleen arvopaperisidonnaiset palkkiotuotot.

Muut tuotot supistuivat

Muut tuotot, kuten arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot sekä osinko- ja vuokratuotot laskivat. Tämä johtuu osittain rakennejärjestelyistä, mutta myös siitä, että yritykset ovat jakaneet vähemmän osinkoja kuin aikaisempina vuosina.

Kulut kasvoivat

Pankkien kulut kasvoivat edelleen. Kulut kasvoivat keskimäärin 7 % viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Poistoja kirjattiin suunnilleen yhtä paljon kuin vertailu kaudella.

Luottotappiot edelleen minimaaliset lähes kaikilla pankkiryhmillä

Pankkien (pl. Nordea) yhteenlasketut nettomääräiset luottotappiot olivat negatiiviset eli palautuksia ja purettuja varauksia oli enemmän kuin toteutuneita luottotappioita ja uusia varauksia. Nordea-konserni kirjasi nettomääräisiä luottotappioita 185 miljoonaa euroa (vuositasolla 0,18 % luotonannosta). Nordea-konsernin luottotappiot syntyivät pääasiassa muissa pohjoismaissa kuin Suomessa. Järjestämättömät ja nollakorkeiset saamiset pienenevät vertailukaudesta sekä absoluuttisesti että suhteessa saamisiin yleisöltä ja julkisyhteisöiltä. Muissakaan luottotappioiden mahdollisissa indikaattoreissa, kuten haetuissa konkurseissa tai uusissa maksuhäiriöissä, ei ole nähtävissä sellaista muutosta, mikä ennakoisi luottotappioiden kasvua lyhyellä aikavälillä.

Vakavaraisuus vahvistui

Pankkisektorin vakavaraisuus vahvistui edelleen kolmannella vuosineljänneksellä. Sekä ensisijaiset että toissijaiset omat varat kasvoivat heinä-syyskuun aikana. Myös riskipainotetut saamiset ja vastuut kasvoivat pankkien ripeänä jatkuneen antolainauksen vuoksi. Vakavaraisuus kuitenkin koheni, koska omat varat kasvoivat suhteessa nopeammin kuin riskipainotetut erät.

Lisätietoja antaa

rahoitusanalytikko Toni Honkaniemi, puhelin (09) 183 51.

▶ ▶ ▶ ▶ ▶

KOTITALOUKSIEN LUOTONOTTO JATKUU VILKKAANA

Kotitaloudet ovat selvästi lisänneet luotonottoaan vuoden 2002 aikana. Luotonoton kasvuun on vaikuttanut voimakkaana jatkunut asuntoluottojen kysyntä, jota ovat edistäneet alhainen korkotaso ja kotitalouksien vakaat tulo-odotukset.

Suomen Pankin rahoitusmarkkinat-tilastokatsauksen mukaan asuntoluottokanta oli syyskuun 2002 lopussa 29,8 miljardia euroa ja se on kasvanut vuodessa 12,6 %. Uusia asuntoluottoja puolestaan nostettiin tammi-syyskuussa 7,8 miljardia euroa, jossa on kasvua edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna jopa 21,5 %.

Asuntoluottokantaa kasvattavat luotonoton lisäksi myös pidentyneet laina-ajat. Tällöin kanta kasvaa, vaikka uusia luottoja otettaisiin yhtä paljon kuin aiemmin. Lisäksi on otettava huomioon, että uusiin asuntoluottoihin sisältyvät pankin vaihdon yhteydessä otettavat uudet luotot sekä vanhojen luottojen uudistamiset parempiehtoisiin lainoihin. Pelkästään asunnonostoon käytettyjen uusien asuntoluottojen nosto on tammi-syyskuussa kuitenkin ollut vilkasta.

Asuntoluottokanta ei kasva poikkeuksellisen nopeasti

Asuntoluottomarkkinat ovat olleet verrattain aktiiviset keväästä lähtien. Asuntolainojen kannan kasvuvauhti ei kuitenkaan ole ollut poikkeuksellisen nopeaa. Asuntoluottokanta on kasvanut vuodesta 1998 lähtien yli 10 % vuodessa. Nopeinta kasvu oli vuonna 1999, jolloin kanta kasvoi 15,8 %. 1990-luvun lopussa taloudellinen tilanne oli kuitenkin huomattavasti parempi kuin tällä hetkellä.

Stressilaskelmat myös riskien realisoitumisen varalle

Vaikka taloudellinen epävarmuus onkin pitkittänyt, kotitaloudet ovat olleet valmiita lisäämään luotonottoaan. Koska luotonottoon liittyy kuitenkin aina epävarmuustekijöitä, kotitalouksienkin olisi syytä varautua mm. talouden muutosten mukanaan tuomiin riskeihin.

Korot ovat tällä hetkellä poikkeuksellisen matalat, joten ne saattavat pitkällä aikavälillä muuttua huomattavasti. Tämä tulisi ottaa huomioon tehtäessä päätöstä asuntoluotoista, jotka ovat yleensä pitkäaikaisia. Silloin pienelläkin lainakoron muutoksella on merkittäviä vaikutuksia lainanhoitokustannuksiin. Toisaalta jos maailmantalouden elpyminen pysähtyy, voivat negatiiviset vaikutukset olla huomattavia myös Suomessa. Yritykset ovat toistaiseksi vältäneet laajoja lomautuksia ja irtisanomisia, vaikka tuotanto on supistunut. Talouskehityksen heiketessä saattavat varmoinkin pidetyt työpaikat vaarantua. Myös luoton vakuuden arvo voi laskea. Lainanottajien onkin syytä tehdä yhdessä pankin kanssa stressilaskelmat siitä, mihin varat riittävät ja paljonko pelivaraa jää, jos riskiskenaariot toteutuvat.

Pankkien kilpailu luotonannosta supistanut rahoituskatteita

Kuluneen vuoden aikana pankkien välinen kilpailu on kiristynyt luottomarkkinoilla. Lisäksi kotitaloudet vertailevat pankkeja ja tekevät valintansa tarjousten perusteella, mikä osaltaan lisää kilpailua. Pankkien luottomarginaalit ovatkin supistuneet yhden prosenttiyksikön tuntumaan.

Kiristynyt kilpailu yhdessä korkojen laskun kanssa on supistanut pankkien rahoituskatteita ja pankkien kannattavuus on paineen alla. Toisaalta pankkien luottotappiot ovat jo usean vuoden ajan olleet lähellä nollaa, eikä käytettävissä olevan tiedon perusteella merkittävää luottotappioiden kasvua ole havaittavissa.

Rahoitustarkastus seuraa kotimaisten pankkien riskejä ja luottotappioiden kehitystä tiiviisti.

Lisätietoja antaa

rahoitusanalytikko Niko Syrjänen, puhelin (09) 183 51.

▶▶▶▶▶

LISTAYHTIÖN TIEDONANTOVELVOLLISUUDEN VALVONNASTA JA VALVONNAN ULOTTUVUUDESTA

Listayhtiöiden arvopaperimarkkinlain (AML) mukainen tiedonantovelvollisuus voidaan jakaa kahteen päävaiheeseen. Ensimmäiseen vaiheeseen eli arvopaperien tarjoamiseen ja listautumiseen liittyy kertaluonteisia tiedonantovelvoitteita, jotka useimmiten tiivistyvät listauksesta tai tarjouksesta tehtävään esitteeseen. Toinen vaihe on listayhtiön jatkuvaksi ja säännölliseksi tiedonantovelvollisuudeksi kutsuttu jatkuvaluonteinen tiedonantovelvollisuus. Rata valvoo tiedonantovelvollisuuden noudattamista kummassakin vaiheessa, mutta valvonnan toteuttamistapa ja osin myös sisältö on erilainen.

Tiedonantovelvollisuuden valvonnassa Ratan päätavoitteena on se, että sijoittajilla on olennaiset ja riittävät tiedot perustellun arvion tekemiseksi arvopaperista ja sen liikkeeseenlaskijasta. Ratan

strategian mukaan mahdollisia väärinkäytöksiä seurataan ja tutkitaan niin, että valvonnan ennalta ehkäisevä vaikutus kasvaa. Näillä tavoitteilla pidetään omalta osaltaan yllä ja lisätään sijoittajien luottamusta arvopaperimarkkinoiden toimintaan.

Esitevalvonta pääosin etukäteisvalvontaa

Rata tarkastaa ja hyväksyy arvopaperitarjouksista ja listautumisista laadittavat esitteet. Esitteen tarkastaminen kohdistuu AML:n mukaan siihen, että esitteessä annetaan ne tiedot, joita arvopaperimarkkinasäännöstö edellyttää. Ratan tulee hyväksyä esite, ellei se ole ilmeisen virheellinen tai puutteellinen. AML:n mukaan tarkastus on suoritettava velka kirjojen osalta 5 pankkipäivän ja muiden arvopaperien osalta 10 pankkipäivän kuluessa hyväksymishakemuksen jättämisestä.

Käytännössä Rata käy esitteet läpi tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan laajemmin kuin AML edellyttää. Tällöin Rata arvioi myös esitteen tietosisällön johdonmukaisuutta. Lisäksi pyritään arvioimaan, täyttävätkö esitteessä annetut tiedot tietojen yleiset laatukriteerit. Yleisinä laatukriteereinä voidaan pitää tietojen riittävyyden, olennaisuuden ja johdonmukaisuuden lisäksi niiden perusteltavuutta, ajantasaisuutta ja selkeyttä. Esitteiden tarkastuksen käytännön laajuutta ja syvyyttä rajaavat kuitenkin luonnollisesti laissa säädetyt tarkastusajat ja käytettävissä olevat resurssit. Tietojen oikeellisuutta Rata ei kuitenkaan voi varmistaa, ja esitteen tietosisällön oikeellisuudesta vastaakin esitteen laatija.

Listauksen ja emissioiden yhteydessä nousee usein esille myös erityisiä kysymyksiä annettavasta taloudellisesta informaatiosta, kuten esimerkiksi pro forma -informaatiosta ja sen asianmukaisuudesta sekä toteutettavien yritysjärjestelyjen käsittelystä esitteeseen sisältyvissä tilinpäätöksissä ja osavuosikatsauksissa. Lisäksi emissioihin voi tiedonantovelvollisuuden osalta liittyä arvopaperien markkinoinnin valvontaa sekä tarjottavien instrumenttien tai liikkeeseenlaskijan liiketoiminnan luonteen ja siihen liittyvien erilaisten riskien selvittelyä.

Esitteitä koskeva valvonta on sidoksissa pääasiassa esitteen tarkastushetkeen. Tältä osin valvonta on pääosin etukäteisvalvontaa. Valvontaan kuuluu kuitenkin lisäksi jälkikäteinen valvonta. Tällä tarkoitetaan sitä, että tarvittaessa esitteiden tietosisältöä verrataan siihen tietoon, jota listautuneesta yhtiöstä tai arvopaperitarjouksesta saadaan myöhemmin ja arvioidaan, ovatko esitteessä annetut tiedot olleet myös myöhemmän tiedon perusteella totuudenmukaisia, riittäviä ja perusteltuja.

Säännöllisen tiedonantovelvollisuuden valvonta jälkikäteisvalvontaa

Toinen tiedonantovelvollisuuden päävaihe on listayhtiöiden jatkuva ja säännöllinen tiedonantovelvollisuus. Säännöllisellä tiedonantovelvollisuudella tarkoitetaan listayhtiöiden säännöllisesti julkistamia taloudellisia katsauksia eli osavuosikatsauksia, tilinpäätöstiedotteita ja tilinpäätöksiä. Jatkuvalle tiedonantovelvollisuudella taas tarkoitetaan kaikkea muuta listayhtiön arvopaperin arvoon olennaisesti vaikuttavan tiedon julkistamista. Tällaista tietoa voivat olla esimerkiksi tiedot yksittäisistä tapahtumista, kuten merkittävät organisaatiomuutokset, oikeuden tai viranomaisten päätökset ja yrityskaupat. Jatkuvaan tiedonantovelvollisuuteen liittyy kuitenkin myös yleisen taloudellisen informaation antaminen, kuten tulevaisuuden näkymät ja tulosvaroitukset. Jatkuvan tiedonantovelvollisuuden osalta Rata valvoo, että listayhtiöt julkistavat ilman aiheetonta viivytystä ne päätökset ja seikat, jotka ovat omiaan olennaisesti vaikuttamaan niiden arvopaperin arvoon. Valvontaan voi yksittäistapauksissa lisäksi liittyä se, että tiedot täyttävät edellä mainitut tietojen yleiset laatukriteerit.

Säännöllisen tiedonantovelvollisuuden osalta kuva on hieman moniulotteisempi. Ratan valvontakenttään kuuluu lähtökohtaisesti se, että AML:ssa edellytetyt taloudelliset katsaukset julkistetaan laissa asetetuissa määräajoissa ja että katsaukset sisältävät ne tiedot, mitä arvopaperimarkkinasäännöksissä edellytetään. Tämän lisäksi pyritään mahdollisuuksien mukaan katsomaan myös sitä, että katsauksen tietosisältö täyttää tietojen yleiset laatukriteerit. Jo luonteensakin puolesta jatkuvan ja säännöllisen tiedonantovelvollisuuden valvonta on jälkikäteistä valvontaa. Käytännössä valvonta on yhtäältä havaittujen yksittäisten epäselvyyksien tutkintaa sekä toisaalta teematarkastuksia, jotka kohdistuvat tiettyyn teemaan ja useampaan listayhtiöön.

Rata ei kuitenkaan valvo listayhtiön kirjanpitoa ja sen oikeellisuutta. Käytännössä ongelmallisia tilanteita onkin muodostunut silloin, kun Rata on yksittäistapauksessa nähnyt tarvetta valvonnallisiin toimenpiteisiin sijoittajien tiedonsaannin turvaamisen takia, mutta itse asiassa kyse on ollut listayhtiön kirjanpidollisesta ratkaisusta. AML:ssa kuitenkin edellytetään, että mainitut taloudelliset katsaukset on laadittu hyvää kirjanpitotapaa noudattaen ja että ne antavat oikean ja riittävän kuvan yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tällä perusteella Rata on käytännössä puuttunut myös listayhtiöiden yksittäisiin kirjanpidollisiin ratkaisuihin silloin, kun on katsottu, että valitulla ratkaisulla voi olla olennaista vaikutusta siihen, minkä kuvan sijoittajat saavat yhtiöstä ja sen taloudellisesta asemasta.

Jatkuvan ja säännöllisen tiedonantovelvollisuuden valvontaan liittyy lisäksi joukko erityiskysymyksiä. Tällaisia kysymyksiä ovat esimerkiksi annettujen tulevaisuudennäkymien riittävyys ja perusteltavuus tai mahdollinen harhaanjohtavuus, tulosvaroitusten ajantasaisuus ja selkeys sekä pro forma -informaation tavoite, eroteltavuus ja laadintaperiaatteet.

Lisätietoja antaa

toimistopäällikkö Jarmo Parkkonen, puhelin (09) 183 51.

▶ ▶ ▶ ▶ ▶

CESR:n ehdotus valvontaperiaateiksi lausuntokierroksella

LISTAYHTIÖIDEN TALOUDELLISEN INFORMAATION VALVONTAA YHDENMUKAISTETAAN EUROOPASSA

Euroopan arvopaperi markkinoiden valvojien komitea CESR on tehnyt EU:n komission pyynnöstä ehdotuksen listayhtiöiden taloudellisen informaation valvonnan yhdenmukaistamisesta Euroopassa. Ehdotus on parhaillaan lausuntokierroksella, joka kestää 15.1.2003 saakka 1

CESR:n ehdotus valvontaperiaateiksi on periaatetasoinen kannanotto siitä, minkälaista ylemmän tason viranomaisvalvonnan (oversight) tulisi olla sisällöltään ja minkälaisia valvonta menetelmiä ja prosesseja valvojalla tulisi olla käytössä, jotta EU-komission tilinpäätösstrategiassaan asettamat tavoitteet saavutettaisiin. Komission tavoitteena on vahvistaa sijoittajien luottamusta Euroopan yhtenäismarkkinoihin. Sijoittajien on mm. kyettävä luottamaan siihen, että listayhtiöiden taloudellinen informaatio on laadittu korkealaatuisten tilinpäätösstandardien mukaisesti ja että tilinpäätösstandardien noudattamista valvotaan.

CESR:n valvontaperiaateissa määritellään mm. valvonnan tavoite, valvojalle asetettavat vaatimukset, valvonnan kohteena olevat yhtiöt ja raportit, valvonta menetelmät ja valvojan toimenpiteet, valvojien välinen yhteistyö sekä valvonnan läpinäkyvyys. CESR suosittaa, että kaikki valvojatahot pyrkisivät noudattamaan valvontaperiaatteita riippumatta siitä, mikä taho kussakin maassa valvoo listayhtiöiden taloudellista informaatiota.

1) Rahoitustarkastuksen lehdistötiedote Viel/13/2002, 22.10.2002.

Valvojan tehtävänä olisi valvoa IAS/IFRS-standardien² noudattamista

CESR:n ehdotuksen mukaan viranomaisvalvonnan tehtävänä olisi valvoa taloudellisen informaation lainmukaisuutta, mikä tarkoittaa lähinnä tulevien IAS/IFRS-standardien noudattamisen valvontaa. Lisäksi valvonnan tehtävänä olisi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin silloin, kun valvoja epäilee, ettei kirjanpitokäytännössä tai taloudellisen informaation esittämistavassa ole noudatettu annettuja normeja. Asian saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi ei olisi tyydyttävä taso, vaan valvontatoimenpiteiden tulisi painottua siihen, että markkinoiden mahdollisesti saama virheellinen informaatio korjataan tehokkaasti (esimerkiksi tiedot oikaistaan julkisesti). Korjaavien toimenpiteiden lisäksi tehokkaaseen valvontaan kuuluvat myös sanktiot ja seuraamukset, joista säädetään kansallisesti. Harmonisoinnin onnistumiseksi on tärkeää, että toimenpiteet samanlaisissa tilanteissa ovat yhdenmukaisia eri maissa.

2) IAS/IFRS-standardit ovat kansainvälinen tilinpäätösnormisto, jonka käyttöön Euroopan listayhtiöt siirtyvät konsernitilinpäätöksissään vuodesta 2005 alkaen. Tästä on säädetty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisesta. Asetus tuli voimaan 14.9.2002.

Valvontaperiaatteita sovellettaisiin säännölliseen tiedonantoon ja esitteisiin

CESR ottaa ehdotuksessaan kantaa myös harmonisoitavan valvonnan laajuuteen. Valvottavia yhtiöitä olisivat ainakin ne yhtiöt, joiden arvopapereita on julkisen kaupankäynnin kohteena pörsseissä, tai sellaiset yhtiöt, jotka ovat hakeneet pörssilistausta. CESR rohkaisee käyttämään valvontaperiaatteiden mukaisia valvontamenetelmiä myös muihin yhtiöihin, esimerkiksi arvopapereita yleisölle tarjoaviin ei-listattuihin yhtiöihin, mikäli se on sijoittajansuojan näkökulmasta tarkoituksenmukaista.

CESR ehdottaa, että taloudellisen informaation valvonnan piiriin kuuluisi listayhtiöiden säännöllinen tiedonanto, kuten esimerkiksi tilinpäätökset ja osavuosikatsaukset. Sen sijaan yhtiöiden jatkuvaa tiedonantoa, esimerkiksi tulosennusteita ja -varoituksia, ei ole sisällytetty CESR:n ehdotukseen informaation erilaisen luonteen takia. Yhtiöiden jatkuvaa tiedonantoa valvotaan esimerkiksi Suomessa osana Rahoitustarkastuksen markkinavalvontaa.

CESR on sisällyttänyt myös listalleotto- ja tarjousesitteiden sisältämän taloudellisen informaation valvonnan piiriin, koska esitteillä on keskeinen asema sijoittajien päätöksenteossa. Esitteiden valvontaa tullaan kuitenkin harkitsemaan omana erityisalueenaan, koska niitä koskevat direktiivit asettavat erilaisia vaatimuksia valvonnalle lähinnä sen vuoksi, että esitteet tulee hyväksyä etukäteen.

Taloudellisen informaation valvonta olisi käytännön syistä pääosin jälkikäteen tapahtuvaa. Valvoja valitsisi tietyin otantamenetelmin tilinpäätökset tai osavuosikatsaukset tai vain näiden raporttien tietyt tuloslaskelmat tai tase-erät, jotka käytäisiin läpi. Otannon ja varsinaisen tarkastuksen syvyys määräytyisi yhtiön liittyvistä riskeistä kuten esimerkiksi yhtiön mahdollisista aikaisemmista rikkomuksista, heikosta taloudellisesta asemasta tai toimialasta. Tarkastusten tulisi ulottua myös syvemmälle kuin muodollisiin, esittämistapaan liittyviin tarkistuksiin.

Valvonnan organisointitapa EU:n jäsenmaiden päätettävissä

Vaikka CESR:n tehtävänä ei ole antaa ohjeita siitä, miten valvonta tulisi organisoida eri jäsenmaissa, se korostaa ehdotuksessaan yhdenmukaisen organisoinnin tärkeyttä harmonisoinnin perusedellytyksenä ja mainitsee laadullisia kriteerejä, jotka valvojan tulisi mahdollisuuksien mukaan täyttää.

CESR:n ehdotuksen mukaan ylimmän tason valvojan tulisi olla toimivaltainen hallintoviranomainen, joka on riippumaton poliittisesta päätöksenteosta ja markkinaosapuolista. Tehtävien delegointi olisi ehdotuksen mukaan mahdollista tietyin edellytyksin; esimerkiksi suoritettava työ voitaisiin siirtää asiantuntijoista koostuvalle lautakunnalle tai itsesääntelyorganisaatioille kuten pörssseille. Valvojalla tulisi olla riittävästi resursseja sekä riittävät toimivaltuudet suoritua valvontatyöstä. Tällaisia toimivaltuuksia olisivat esimerkiksi valtuudet vaatia yhtiöiltä ja muilta tahoilta lisätietoja sekä ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Valvojien välinen yhteistyö tärkeää

CESR:n ehdotuksessa kiinnitetään erityistä huomiota valvojien yhteistyön tarpeellisuuteen. Yhtenäiseen tilinpäätösnormistoon siirtyminen edellyttää myös yhtenäisiä soveltamisohjeita ja tulkintoja, joita valvonnan tulee edistää ja siten ehkäistä kansallisten sovellusten syntymistä. Tämä asettaa erittäin suuria haasteita valvojien verkostolle. CESR:n ehdotus valvontaperiaatteiksi ei toistaiseksi sisällä valmiita vastauksia tämän keskeisen asian ratkaisemiseksi.

CESR:n valvontaperiaatteiden soveltaminen Suomessa

CESR:n ehdotus valvontaperiaatteiksi ei kata kaikkia valvonnan osa-alueita, joten CESR jatkaa periaatteiden kehittämistä. Lausuntokierroksen palaute otetaan huomioon jatkotyössä. Lopulliset valvontaperiaatteet tulevat olemaan suosituksia.

CESR:n jäsenet ovat osaltaan sitoutuneet saattamaan suositusten sisällön voimaan parhaan kykynsä mukaan. Rahoitustarkastus pyrkii kauppa ja teollisuusministeriön (KTM)IAS- valvontatyöryhmän jäsenenä vaikuttamaan siihen, että CESR:n valvontaperiaatteet huomioidaan parhaalla mahdollisella tavalla kansallista valvontaa suunniteltaessa.

Viranomaisvalvonnan tila Suomessa ja muualla Euroopassa

KTM:n työryhmä asetettiin lokakuun 2002 alussa selvittämään IAS-tilinpäätösstandardien viranomaisvalvonnan laajuutta ja sisältöä eurooppalaisen kehityksen valossa. Työryhmän tarkoituksena on tehdä ehdotus siitä, miten IAS/IFRS-standardien noudattamisen valvonta järjestetään tarkoituksenmukaisella tavalla ja mikä taho mahdollisesti olisi toimivaltainen valvontaviranomainen Suomessa. KTM:n johdolla toimivan työryhmän jäsenet ovat valtiovarainministeriöstä, Vakuutusvalvontavirastosta ja Rahoitustarkastuksesta. Lisäksi useita muita tarpeellisia tahoja tullaan kuulemaan työskentelyn aikana.

Tällä hetkellä arvopaperimarkkinalakiin perustuvan yleisen tiedonantovelvollisuuden valvonta kuuluu Rahoitustarkastukselle, mutta kirjanpitolaian noudattamisen valvonta sille ei kuulu.

Listayhtiöiden yleisen tiedonantovelvollisuuden valvonnalla ja toisaalta tulevalla IAS/IFRS- standardien noudattamisen valvonnalla on yhtymäkohtia, mutta myös eroavaisuuksia. IAS-valvontatyöryhmä pohtii näitä työnsä aikana.

Taloudellisen informaation valvonnan järjestäminen on nostettu esiin useassa Euroopan maassa kehittämisohjelmien yhtenä osatekijänä. Näin on ainakin Saksassa, Ruotsissa, Hollannissa, Isossa-Britanniassa ja Irlannissa. Niissä maissa, joissa viranomaisvalvonta on jo organisoitu esimerkiksi arvopaperimarkkinavalvojille, eivät muutokset ole niin merkittäviä. Näitä maita ovat Italia, Ranska, Espanja, Portugali ja Belgia.

Lisätietoja antavat

toimistopäällikkö Jarmo Parkkonen ja tilinpäätösasiantuntija Tiina Visakorpi, puhelin (09) 183 51.

TALOUDELLISEN INFORMAATION VALVONNAN KEHITTÄMINEN OSA KOMISSION TILINPÄÄTÖSSTRATEGIAA

EU:n komissio haluaa yhdenmukaistaa listayhtiöiden taloudellisen informaation valvontaa Euroopassa. Valvonnan kehittäminen liittyy komission laajempaan toimintaohjelmaan 3. Toimintaohjelman tilinpäätösstrategiaosa käsittää IAS/IFRS-standardien säätämisen eurooppalaisten listayhtiöiden yhteiseksi tilinpäätösnormistoksi ja tämän normiston yhdenmukaisen soveltamisen ja noudattamisen valvonnan järjestämisen.

Komission tarkoituksena on vahvistaa sijoittajien luottamusta Euroopan yhtenäismarkkinoihin. Sijoittajien on kyettävä luottamaan siihen, että listayhtiöiden taloudellinen informaatio on laadittu korkealaatuisten tilinpäätösstandardien mukaisesti ja että taloudellinen informaatio on vertailukelpoista EU:n arvopaperimarkkinoilla.

Listayhtiöiden taloudelliseen informaation valvonnan tulee olla riittävän kattavaa ja yhdenmukaista. Valvontaan kuuluu yhtiöiden sisäisen valvonnan ja tilinpäätösten lakisääteisten tilintarkastusten lisäksi myös ns. ylemmän tason viranomaisvalvonta (oversight), jonka toteutuksessa komissio näkee puutteita Euroopassa. Puutteet johtuvat siitä, että valvontakäytännöt ja viranomaisvalvonnan määrä eroavat merkittävästi toisistaan eri maissa.

3) Komission rahoituspalvelujen toimintaohjelma vuodelta 1999.

MITÄ ON LISTAYHTIÖIDEN TALOUDELLINEN INFORMAATIO?

Listayhtiön taloudelliseen informaatioon kuuluu ensisijaisesti yhtiön säännöllinen tiedonanto

kuten tilinpäätökset ja osavuosikatsaukset. Taloudellista informaatiota sisältyy myös jatkuvaan tiedonantoon, jolla tarkoitetaan tulosennusteita, tulosvaroituksia ja erilaisia pro forma -tiedoista koostuvia raportteja. Taloudellinen informaatio muodostaa huomattavan osan listayhtiöiden yleisestä tiedonantovelvollisuudesta.

Yleinen tiedonantovelvollisuus kattaa kaiken listayhtiön julkistaman informaation, joka on omiaan olennaisesti vaikuttamaan arvopaperin arvoon. Taloudellisen informaation lisäksi tällaista informaatiota ovat tiedot yksittäisistä merkittävistä päätöksistä ja tapahtumista (esimerkiksi yrityskaupat ja organisaatiomuutokset) sekä yleisluonteisempi taloudellinen informaatio. Yhtiötä koskeva taloudellinen informaatio perustuu puolestaan hyvin pitkälle kirjanpito- ja tilinpäätösnormeihin, jolloin yksittäisten tapahtumien merkitys arvopaperin arvoon ei tule arvioitavaksi.

▶ ▶ ▶ ▶ ▶

LISTAYHTIÖIDEN MYÖHÄSSÄ SAAPUNEET SISÄPIIRIN ILMOITUKSET

Rahoitustarkastus (Rata) on osana normaalia valvontatehtäväänsä selvittänyt kesän 2002 aikana listayhtiöiden sisäpiirirekisterien ajantasaisuutta.

Rata pyysi listayhtiöiltä sisäpiirirekisterien pitäjinä tiedot kaikista ilmoitusvelvollisten myöhässä saapuneista sisäpiiri-ilmoituksista aikaväliltä 1.1.2002 - 31.5.2002. Yhtiöitä pyydettiin lisäksi ilmoittamaan myöhässä saapuneiden ilmoitusten lukumäärä, myöhästymisaika ja myöhästymisen syy, jos tämä oli sisäpiirirekisterin pitäjän tiedossa.

Myöhästyneitä ilmoituksia useimmilla yhtiöillä 2-10 yhtiötä kohden

Listayhtiöistä noin 28 % ilmoitti, ettei niillä ollut myöhästyneitä sisäpiiri-ilmoituksia tarkastelujakson aikana. Lopuissa yhtiöissä myöhästyneitä ilmoituksia oli 2-10 yhtiötä kohden. Myöhästymisajat vaihtelivat yhdestä päivästä yli vuoteen. Eniten myöhästymisiä oli vaikutusvaltaisyhteisöjen 1 ilmoittamisissa, joita oli yli puolet kaikista ilmoitetuista myöhästymisistä. Toiseksi eniten olivat myöhässä perusilmoitukset.

Yleisimpiä syitä sisäpiiri-ilmoitusten myöhässä toimittamiselle olivat ilmoitusvelvollisen tai rekisterinpitäjän unohdus, epäselvästi täytetyt lomakkeet sekä tarve niiden täydentämiseen, konsernin sisäiset hallitusten muutokset sekä se, ettei ilmoitusvelvollinen ollut ymmärtänyt vaikutusvaltaisyhteisö-käsitettä tarpeeksi selkeästi eikä tämän vuoksi ollut tehnyt ilmoitusta määräajassa.

1) Vaikutusvaltaisyhteisöllä tarkoitetaan yhteisöä, jossa ilmoitusvelvollinen on yhteisön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen tai varajäsen, toimitusjohtaja tai toimitusjohtajan varamies taikka tilintarkastaja tai varatilintarkastaja. Vaikutusvaltaisyhteisö ei kuitenkaan ole ilmoitusvelvollisen määräysvallassa kuten määräysvaltaisyhteisö.

Sisäpiirirekisterin pitäjän velvollisuus on informoida ilmoitusvelvollisia

Sisäpiirirekistereiltä edellytetään luotettavuutta, ajantasaisuutta sekä tietojen oikeellisuutta (AML:n 5 luku, Ratan määräys 201. 6 ja kannanotto K/28/99/PMO).

Rata painotti palautekirjeessään listayhtiöille, että niiden velvollisuus on sisäpiirirekisterin pitäjänä kertoa ilmoitusvelvollisille sisäpiiri-ilmoitusten määräajoista ja ilmoitusvelvollisuuden asianmukaisesta ja viivytyksettömästä täyttämisestä. Listayhtiön tulee myös tehdä ilmoitukseen perustuva rekisterimerkintä ilman aiheetonta viivytystä ja pyytää ilmoitusvelvollista

täydentämään puutteellinen ilmoitus. Palautekirjeessään Rata esitti myös, että rekisterinpitäjä vastaisuudessa tarkistuttaisi säännöllisesti sisäpiirirekisterissä olevat tiedot ilmoitusvelvollisilla, ellei se tällaista menettelyä ole jo ottanut käyttöön.

Rata kehittämään sisäpiirisäännösten ohjeistusta

Vastausten ja palautteen pohjalta Rata pyrkii edelleen kehittämään sisäpiirisäännösten ohjeistusta. Rata tarkastaa myös jatkossa, ovatko yhtiöiden sisäpiirirekisterit ajan tasalla ja kuinka hyvin ilmoitusvelvolliset täyttävät ilmoitusvelvollisuutensa.

Lisätietoja antaa

toimistopäällikkö Jarmo Parkkonen, puhelin (09) 183 51.

KENEN PITÄÄ TEHDÄ SISÄPIIRI-ILMOITUS?

- AML:n mukaan ilmoitusvelvollisia ovat listayhtiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen ja varajäsen, toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan varamies sekä tilintarkastaja ja varatilintarkastaja.
- Lakimääräisten ilmoitusvelvollisten lisäksi listayhtiö voi nimetä muita henkilöitä niin sanotuiksi määräytyiksi sisäpiiriläisiksi. Määräytyjä sisäpiiriläisiä voivat ovat sellaiset henkilöt, jotka saavat tehtävissään säännöllisesti yhtiön arvopaperin arvoon olennaisesti vaikuttavia tietoja. Tällaisia henkilöitä voivat olla esimerkiksi johtoryhmän jäsenet, tärkeimpien toimialojen vastuuhenkilöt sekä ne henkilöt, jotka vastaavat yhtiön taloudesta, rahoituksesta, lakiasioista, tutkimus- ja kehitystyöstä ja viestinnästä.
- Ilmoitusvelvollisen henkilön on ilmoitettava julkiseen sisäpiirirekisteriin
  - vajaavaltainen, jonka edunvalvoja hän on
  - yhteisö tai säätiö, jossa hänellä on määräysvalta joko yksin tai yhdessä perheenjäsentensä tai toisen ilmoitusvelvollisen tai tämän perheenjäsenten kanssa
  - yhteisö tai säätiö, jossa hänellä on huomattava vaikutusvalta
  - vajaavaltaisen omistamat, määräysvalta yhteisön omistamat sekä hänen itsensä omistamat kyseisen listayhtiön osakkeet ja osakkeisiin oikeuttavat arvopaperit
- Vastaavasti on ilmoitettava muutokset edellä mainituissa tiedoissa.

▶ ▶ ▶ ▶ ▶

RATA SELVITTI PRO FORMA -INFORMAATION KÄYTTÖÄ LISTAYHTIÖIDEN TILINPÄÄTÖSTIEDOTTEI SSA JA OSAVUOSIKATSAUKSISSA

Rahoitustarkastus selvitti alkuvuonna 2002 pro forma -informaation käytön yleisyyttä ja käyttötapoja käymällä läpi listayhtiöiden tilinpäätöstiedotteita tilikaudelta 2001 sekä osavuosisatsoja vuoden 2002 ensimmäiseltä neljännekseltä. Selvityksen tavoitteena oli muodostaa yleiskuva siitä, miten yleistä pro forma -informaation esittäminen oli listayhtiöiden säännöllisen tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvissa tiedotteissa sekä miksi ja miten pro forma -informaatiota esitettiin. Erityistä huomiota kiinnitettiin tiedon esittämiseen ja laatuun¹ Selvityksessä olivat mukana kaikki listayhtiöt.

Tehdyn selvityksen perusteella Rata katsoo, ettei sillä ole tällä hetkellä tarvetta puuttua pro forma -informaation tai muun muokatun taloudellisen informaation esittämiseen esimerkiksi lisäohjeita antamalla. Rata kuitenkin kehotti yhdeksää yhtiötä parantamaan jatkossa pro forma -informaationsa tasoa. Oikein esitetty pro forma -informaatio antaa erityisesti yritysjärjestelytilanteissa arvokasta lisätietoa sijoittajille ja muille taloudellisen tiedon hyväksikäyttäjille. Listayhtiön johto vastaa siitä, ettei annettu informaatio ole harhaanjohtavaa.

Rata seuraa jatkossakin pro forma -informaation ja muun muokatun taloudellisen informaation käyttöä listayhtiöiden tiedotteissa.

1) Keskeisiä selvitettäviä asioita olivat: Mikä oli annetun pro forma -informaation asema suhteessa viralliseen taloudelliseen informaatioon? Pidetttiinkö pro forma -informaatio selkeästi erillään virallisesta informaatiosta? Selostettiinko laadintaperiaatteita riittävästi? Miten pro forma -informaation esittämistä perusteltiin? Ratan näkemykset pro forma -informaation esittämiselle asetettavista vaatimuksista perustuvat KHT-yhdistyksen vuonna 2001 antamaan ohjeeseen "Pro forma -taloudellinen informaatio arvopaperimarkkinalain mukaisissa esitteissä", jonka laadintaan Rata osallistui.

Pro forma -informaation oli suhteellisen vähäistä

Selvityksen mukaan nimenomaisen pro forma -informaation käyttö oli suhteellisen vähäistä (21 yhtiötä). Sen sijaan useat listayhtiöt esittivät muuta virallisesta taloudellisesta informaatiosta muokattua tietoa, kuten tunnuslukuja, joiden käyttöä tai laskentaperiaatteita ei ole säännelty yleisesti käytetyissä kirjanpito- tai tilinpäätösperiaatteissa. Käytetyt tunnusluvut oli yleensä johdettu virallisen tuloslaskelman eristä eliminoimalla niistä yksi tai useampi tuotto- tai kuluvaikutteinen erä.

Yleisimmin käytettyjä tunnuslukuja olivat "EBITA"² tai "liikevoitto ennen liikearvopoistoja (goodwill-poistoja)". Usein esitettiin myös liikevoitto tai tulos ilman ns. kertaluonteisten erien vaikutusta. Kertaluonteisiin eriin luokiteltujen liiketapahtumien luonne vaihteli yhtiökohtaisesti, ja erien luonne ja suuruus kävivät yleensä ilmi tiedotteista. Tunnuslukujen esittäminen on useiden yhtiöiden kohdalla muodostunut vakiintuneeksi käytännöksi. Jotkin esitetystä tunnusluvuista ovat yleisesti käytössä eräillä toimialoilla.

2) Tulos ennen korkoja, veroja ja liikearvon poistoja (earnings before interest, taxes and amortization).

Pro forma -informaatiolla havainnollistetaan yritysjärjestelyjen vaikutuksia

Tarkasteluajankohtana pro forma -informaatiota käytettiin Suomessa lähes yksinomaan havainnollistamaan yritysjärjestelyjen vaikutuksia. Selvityksessä tuli esille vain kaksi listayhtiötä, jotka esittivät tiedotteessaan pro forma -tuloslaskelman muusta kuin yritysjärjestelyyn liittyvästä syystä. Tuloslaskelmista oli vertailukelpoisuuden parantamiseksi eliminoitu kertaluonteisten erien ja liikearvopoistojen taloudellinen vaikutus.

Yritysjärjestelyiden vaikutusten havainnollistamiseksi annetun pro forma -informaation laatu vaihteli. Ratan mielestä eniten kehitettävää oli laadintaperiaatteiden esittämisessä. Myöskään pro forma -informaation selkeä erillään pito virallisesta taloudellisesta informaatiosta ei aina toteutunut. Asianomaisille yhtiöille annettiin tieto niistä seikoista, jotka Ratan mielestä oli esitetty puutteellisesti.

Lisätietoja antaa

toimistopäällikkö Jarmo Parkkonen, puhelin (09) 183 51.

▶ ▶ ▶ ▶ ▶

Rata selvitti pankkien riskejä ongelmalliseksi koetuilla toimialoilla

RISKIT EDELLEEN ALHAISELLA TASOLLA, MUTTA JONKIN VERRAN KORKEAMMAT KUIN YRITYSEKTORILLA KESKIMÄÄRIN

Rahoitustarkastus (Rata) selvitti syksyn 2002 aikana suurimpien suomalaisten pankkiryhmien luottoriskejä toimialoilla, jotka on koettu ongelmalliseksi ja suhdanteisiin herkästi reagoiviksi. Selvityksen kohteena olivat ITC (telekommunikaatio), kiinteistösijoittaminen, kuljetus, rakentaminen, hotelli- ja ravintolatoiminta sekä sahateollisuus.

Selvitykseen valittujen toimialojen luottoriskit ovat Ratan selvityksen mukaan jonkin verran suuremmat kuin yrityssectorilla keskimäärin. Riskit ovat kuitenkin tällä hetkellä niin vähäiset, etteivät näiden toimialojen keskimääräistä heikommat luvut anna vielä erityistä aiheutta huoleen. Pankkien luottoriskit ovat viime vuosina olleet poikkeuksellisen pienet, sillä järjestämättömät saamiset ja luottotappiot ovat olleet vähäisiä. Selvityksen kohteena olleiden toimialojen saamiset ja sijoitukset vastasivat noin kolmannelta pankkiryhmien yritysasiakkaiden saamisista ja sijoituksista ja vajaata 13 % niiden kaikkien asiakkaiden saamisten ja sijoitusten yhteismäärästä.

Valittujen toimialojen ongelmasaamiset suhteessa suuremmat kuin yrityssectorilla keskimäärin

Selvityksessä mukana olleiden toimialojen ongelmasaamiset eli erääntyneet saamiset, järjestämättömät saamiset sekä nolla- ja alikorkoiset saamiset olivat suhteessa suuremmat kuin yrityssectorilla keskimäärin. Myös pankkien sisäisten luokitusten 1 mukaan saamisten ja sijoitusten laatu oli näillä toimialoilla keskimääräistä heikompi.

Suurimmat saamiset ja sijoitukset (6,7 miljardia euroa) olivat kiinteistösijoitus-toimialalla. ITC- toimialan vastuut olivat 3,7 miljardia euroa, kuljetustoiminnan 3,4 miljardia euroa ja rakennustoiminnan 1,8 miljardia euroa. Muihin verrattuna pienet vastuut olivat sahateollisuudessa (0,7 miljardia euroa) ja hotelli- ja ravintolatoiminnassa (0,4 miljardia euroa).

1) Sisäisellä luokituksella tarkoitetaan kunkin pankkiryhmittymän yritysasiakkaisiinsa soveltamaa omaa luottokelpoisuusjärjestelmää.

Sahateollisuuden ja hotelli- ja ravintolatoiminnan luokitukset heikommalla kuin yrityksillä keskimäärin ITC-toimialan saamiset ja sijoitukset (luottosalkku) edustivat keskimääräistä luottoriskitasoa, vaikka ITC-alan suurimpien yritysten luokitukset ovat muuttuneet enemmän huononevaan kuin paranevaan suuntaan. Sen sijaan saateollisuuden ja hotelli- ja ravintolatoiminnan luokitukset jäivät huomattavasti heikommiksi kuin pankkiryhmien yrityksillä keskimäärin. Näiden toimialojen saamiset ja sijoitukset olivat kuitenkin yhteen laskienkin vähäisiä, vain pari prosenttia pankkiryhmien saamisista ja sijoituksista yrityssectorilta ja runsaat 7 % niiden omista varoista. Kuljetustoiminnan, rakentamisen ja kiinteistösijoittamisen luokitukset olivat jonkin verran heikompia kuin näiden pankkiryhmien yritysasiakkaiden luokitukset keskimäärin.

ITC-toimialan vastuut vähentyneet 800 miljoonalla eurolla

Saamiset ITC-toimialalta ja sijoitukset sinne ovat vähentyneet yhteensä vajaalla 800 miljoonalla eurolla Ratan edelliseen n-selvitykseen verrattuna². Näin on siitä huolimatta, että toimialan määrittely oli nyt laajempi ja sisälsi myös viestintätoimialan. Tästä voidaan päätellä, että varsinaisen n-toimialan vastuut ovat todellisuudessa vähentyneet enemmän kuin 800 miljoonaa euroa. n-toimialan saamisten ja sijoitusten laatu on pankkien sisäisissä luokituksissa jonkin verran heikentynyt edelliseen Ratan selvitykseen verrattuna.

2) Ratan lehdistötiedote Viel/4/2001, 16.5.2001.

Lisätietoja antavat

pankkitarkastajat Irma Soinio ja Tulin Bedredtin sekä rahoitusanalytiikko Jukka Hemmi, puhelin (09) 183 51.

▶ ▶ ▶ ▶ ▶

ARVOPAPERILAUTAKUNNAN RATKAISUJA

Arvopaperisijoittamiseen liittyvien riitojen ratkaisua varten perustettu Arvopaperilautakunta aloitti toimintansa 18.3.2002 Pankkialan Asiakasneuvontatoimiston yhteydessä. Lautakunta antaa julkisia suosituksia hyvän arvopaperikauppatavan edistämiseksi ja etsii ratkaisuja asiakkaan arvopaperiasioihin liittyviin ongelmiin. Lautakunta ei anna sijoitusneuvontaa eikä palvele ammattimaisia sijoittajia.

Lautakunta ei käsittele asioita, jos asiakkaan yhteydenotosta sijoituspalveluyritykseen tai rahastoyhtiöön on kulunut yli 2 vuotta. Lautakunta ei myöskään käsittele liikkeeseenlaskijoita koskevia kysymyksiä eikä niitä asioita, jotka ovat menossa tuomioistuimen käsittelemään.

Ratkaisusuosituksessa lautakunta joko suositaa hyvitystä, ei suosita hyvitystä tai jättää ratkaisusuosituksen antamatta.

Yleisimpiä arvopaperilautakuntaan tulleita valituksia

Arvopaperilautakunnan esittelijän Satu Kouvalaisen mukaan lautakuntaan on 9.10.2002 mennessä tullut valituksia noin 220, joista noin 40 odottaa edelleen ratkaisua¹. Ratkaisuesityksiä on nyt annettu 16, joissa viidessä lautakunta on esittänyt korvauksen maksamista valittajalle.

Keskeisimpiä valituksen kohteita ovat olleet mm. arvopapereiden kaupankäyntiä koskevat sopimusehdot, arvopapereiden osto- ja vaihtotarjouksia koskevat menettelytavat, sijoituskohteista annettu informaatio, sijoitusneuvonta sekä pankkien ja sijoituspalveluyritysten kaupankäyntijärjestelmien tekniset puutteet. Omaisuudenhoitoon ja sijoitusvakuutuksiin liittyvien valituksien syynä on usein se, että asiakkaan sijoitusten arvonkehitys ei ole vastannut hänen ennako-odotustaan.

Jäljempänä on esimerkinomaisesti poimittu lautakunnan² ratkaisemista tapauksista ne, joilla saattaa olla merkitystä laajempaan merkitystä. Selostukset ovat lyhennettyjä ja pyrkivät kuvaamaan vain kunkin tapauksen oleellisia asioita.

¹) Yhteydenotoista 28 % on koskenut arvopaperinvälitystä, 21 % sijoituspalvelujen tarjontaa, 16 % sijoitusvakuutuksia, 12 % tilinhoitajayhteisöjä, 8 % sijoitusrahastoja, 8 % arvopapereiden liikkeeseenlaskijoita ja 7 % omaisuudenhoitopalveluita.

²) Yhteystiedot:

Pankkialan Asiakasneuvontatoimisto Museokatu 8 A 7, 00100 Helsinki

puh. (09) 4056 1230

Sähköposti: pankkialan.asiakasneuvonta@rahoituslankl.fi

www.arvopaperilankl.net

Esimerkkitapaukset:

1) APL 601/2002

Asiakas halusi ostaa täydennyserän Pörssi-yhtiö X Oyj:n osakkeita ja pyysi luottolaitosta siirtämään kyseiset arvo-osuudet Arvopaperikeskuksessa (APK) olevalle arvo-osuustililleen ilmaiseen säilytykseen.

Luottolaitos kuitenkin ilmoitti, että A:n tulee avata arvo-osuustili asianomaisessa luottolaitoksessa, jotta kyseisten lisäosakkeiden ostaminen olisi mahdollista. A:lla oli varattuna varat kyseisten osakkeiden ostamiseen samaisen luottolaitoksen tilillä, joten hän suostui luottolaitoksen vaatimuksesta arvo-osuustilin avaamiseen.

Arvopaperilautakunta katsoi, etteivät luottolaitoksen esittämät tekniset syyt tai riskienhallinnan asettamat vaatimukset olleet riittäviä syytä rajoittamaan A:n oikeutta valita palveluntarjoajaansa. Lisäksi lautakunta katsoi, ettei luottolaitos ollut toiminut omien sopimusehtojensa mukaisesti vaatiessaan A:ta avaamaan arvo-osuustilisäilytyksen kyseisessä luottolaitoksessa ostotoimeksiannon toteuttamista varten.

2) APL 688/2002

Asiakas A:lta oli varastettu valtion obligaatioita yli 700 000 markan arvosta. Tapahtumasta oli tehty sekä rikosilmoitus poliisille että katoamisilmoitus Valtiokonttorille. Asiasta oli myös ilmoitettu Suomen Pankkiyhdistyksen (SPY) välityksellä yhdistyksen jäsenpankeille. Obligaatioita ei voitu kuolettaa niissä olevan nimenomaisen kiellon vuoksi.

Varotoimien johdosta A oli saanut obligaatioita takaisin 400 000 markan arvosta. Varolistasta huolimatta eräs pankki oli kahdesti lunastanut obligaatioiden korko- ja kuoletuslipukkeita.

Lunastuksia ei olisi voitu tehdä, mikäli pankissa olisi toimittu huolellisesti. Asiakas A katsoi, että pankki oli velvollinen korvaamaan hänelle varastettujen obligaatioiden lunastuksesta aiheutuneen vahingon asiamieskuluineen. Pankki kieltäytyi korvaamasta virheensä aiheuttamia vahinkoja vedoten avoimiin haltija-arvopapereihin. Vasta A:n käännyttyä asianajajan puoleen pankki myönsi virheensä.

A pyysi lautakunnan kannanottoa siitä, onko pankilla velvollisuus korvata asiassa asianajajan palkkiokustannukset.

Asian luonteen ja olosuhteet huomioiden lautakunta suositteli pankkia korvaamaan asiakkaalle asianajokustannukset (3 965 mk) selvittelykuluina.

3) APL 818/2002

Asiakas A oli hakenut Pörssivälittäjä B Oy:ltä korvausta vahingosta, joka asiakkaan kertomuksen mukaan oli aiheutunut siitä, ettei Yritys X Oyj:n osakkeiden osinkoja ollut maksettu hänelle ajoissa. Osingot olisi tullut maksaa 18.5.2000, mutta ne maksettiin hänelle vasta 24.8.2000.

Asiakas A omisti X Oyj:n B-osakkeita 1 150, joista osingot maksettiin 18.5.2000 sekä X Oyj:n A-osakkeita 400, joista osingot siis maksettiin vasta 24.8.2000. Koska asiakas kertomuksensa mukaan sai osingot 400 osakkeesta vasta 24.8.2000, häneltä jäi ostamatta 130 yritys X Oyj:n osaketta. Samalla asiakas menetti osakemäärään perustuneen oikeuden lisääntiin.

Asiakas A esitti lautakunnalle laskelman ja vaati pörssivälittäjä B:tä korvamaan vahingonkorvauksena osingonmaksun myöhästymisestä 1404 euroa.

Pörssivälittäjä B:n mukaan myyjä ei pystynyt toimittamaan osakkeita selvityspäivänä, minkä vuoksi selvitys tapahtui vasta osingonjaon jälkeen. Tämä johti siihen, että X Oyj maksoi osingon aikaisemmalle omistajalle. B ei näin pystynyt maksamaan osinkoa eräpäivänä, koska se ei itse saanut osinkosuoritusta selvitysviiveen vuoksi ajoissa. B kiisti kaiken korvausvelvollisuutensa sekä suoran että epäsuoran vahingon osalta, koska viivästykseen aiheuttaja oli osakkeiden myyjä.

Lautakunnan mielestä asiakas A:n ja pörssivälittäjä B:n välistä suhdetta sääntelivät arvopaperimarkkinalain 4 luvun 4 §, välittäjän arvo-osuustilin yleiset ehdot (1.3.1999) sekä arvopapereiden osto- ja myyntitoimeksiannon yleiset ehdot.

Lautakunta katsoi, että

- virhe oli tapahtunut arvopapereiden sopimuksenmukaisessa toimituksessa
- se, milloin X Oy maksoi osingot, tai milloin varat olivat B:n käytettävissä oli epäolennaista
- osakkeita koskeva viivästys oli tapahtunut A:sta riippumattomasta syystä
- S ei voi vedota viivästymisessään myyjän laiminlyöntiin, koska asiakas A ei ole tähän missään sopimussuhteessa
- A:lle aiheutunut vahinko oli syntynyt B:n sopimusrikkomisesta ja A:sta riippumattomasta syystä.

Lautakunnan mielestä osinkojen maksamisen viivästyminen oli suora seuraus välittäjän sopimusrikkomuksesta, joten lautakunta suositteli vahingon korvaamista. Korvaus oli viivästyskorko, joka laskettiin maksamattomille osingoille siitä päivästä, jona osinkojen olisi pitänyt olla A:n käytettävissä B:n varsinaiseen maksupäivään saakka. Väilillisen vahingon korvaamiseen ei lautakunta katsonut olevan riittävästi perusteita.

4) APL 605/2002

Asiakas A antoi 1.7.1999 pankin konttorissa ostotoimeksiannon 130:stä Perlos Oyj:n osakkeesta. Pankin virheen vuoksi asiakkaan arvo-osuustilille kirjautui 230 näitä osakkeita. Ylimääräisistä 100 osakkeesta oli tehty samana päivänä toisen, asiakas B:n ostotoimeksianto. B ei kuitenkaan virheen takia saanut osakkeita arvo-osuustililleen, vaan ne kirjautuivat A:n tilille. Kauppahinta veloitettiin kuitenkin B:n tililtä. Asiakas A myi virheestä tietämättä useassa erässä kyseiset osakkeet. B kuitenkin huomasi sattuneen virheen, minkä jälkeen pankki alkoi periä A:lta maksua ylimääräisistä osakkeista. Virhe tuli ilmi vasta loppuvuodesta 2001, jolloin B reagoi rahatililtään 6.7.1999 tapahtuneeseen oston veloitukseen.

Pankki on palauttanut osakkeiden ostohinnan 1525,22 euroa B:lle ja perii A:lta perusteettomana etuna vastaavan summan. Pankin ja A:n näkemykset tiedonkulusta, toiminta-aktiivisuudesta ja vilpittömyydestä erosivat suuresti. A halusi lautakunnan selvittävän, toimiko pankki oikein vaatiessaan A:ta maksamaan ylimääräisten osakkeiden (100 kpl) ostohinnan takaisin.

Lautakunnan näkemyksen mukaan

- A on saanut perusteetonta taloudellista etua, koska A:n ja pankin välillä ei ollut sopimussuhdetta osakkeiden merkitsemisen perusteeksi
- A:n saama etu on tapahtunut pankin kustannuksella, suorituksen ja hyötymisen välillä on syy-yhteys
- A on saanut pankin järjestelmävirheestä huolimatta arvo-osuudet tililleen perusteettomasti

Edellä mainituilla perusteilla lautakunta katsoi, että A:n on suoritettava perusteettoman edun palautuksena pankin vaatimuksen mukaisesti 1 525,22 euroa.

5) APL 630/2002

Asiakas oli antanut 9.5.2001 Elisa Communications Oyj:n vaihtotarjouksen pääjärjestäjälle toimeksiannon vaihtaa hänen Riihimäen Puhelin Oy:n osakkeensa Elisa Communications Oyj:n osakkeisiin vaihtotarjouksen mukaisesti. Asiakkaan arvo-osuustili oli kuitenkin eri pankissa kuin pääjärjestäjän. Listalleottoesitteen mukaan vaihtotarjouksessa saadut Elisa Communications Oyj:n A-osakkeet olivat julkisen kaupankäynnin kohteena arviolta 14.6.2001.

Julkisuudessa olleen tiedon mukaan vaihtotarjouksessa annettavat Elisan osakkeet kirjattiin osakkeenomistajien arvo-osuustileille 13.6.2001 ja kaupankäynti aloitettiin 14.6.2001.

Asiakkaalla oli siten perusteltu syy olettaa, että uudet Elisan osakkeet olivat hänen käytettävissään 14.6.2001. Pääjärjestäjältä ei asiakas ollut saanut mitään tietoa puutteista tai ongelmista 9.5.2001 tai sen jälkeen. Kun asiakas 25.6.2001 antoi myyntitoimeksiannon tilinhoitajayhteisönä toimivaan pankkiinsa, ei tämä onnistunut, koska kyseisiä osakkeita ei ollut hänen arvo-osuustilillään.

Asiakas halusi selvittää lautakunnan avulla, mitä oli tapahtunut ja kuka oli asiassa vastuussa. Korvauksena asiakas esitti Elisan osakkeiden markkinahintaeron (19,30–17,50 €/osake) ajanjaksolta 14.6.–25.6.2001.

Selvityksessä kävi ilmi, että sekä tilinhoitajayhteisöpankki että pääjärjestäjän pankki eivät olleet saaneet mitään tietoa hylätyistä tapahtumista. Hylkääntyminen olikin tapahtunut APK:n uusien tarkistussääntöjen perusteella jo keskitetyssä arvo-osuusrekisterissä, joka ei kuitenkaan pystynyt tuottamaan hylkyraporttia vastaanottavalle eikä lähettävällekin tilinhoitajayhteisölle.

Lautakunnan näkemyksen mukaan

- asiakas oli ollut toimeksiantosuhteessa vain pääjärjestäjään
- pääjärjestäjä vastaa lähtökohtaisesti siitä, että arvo-osuudet päätyvät asiakkaan tilille
- pääjärjestäjä ei voi asiakkaaseen nähden vedota APK:n tekemään virheeseen vastuusta vapautuakseen
- APK vastaa pääjärjestäjälle toiminnastaan sopimusoikeudellisen periaatteiden mukaisesti

Edellä mainituilla perusteilla lautakunta suositteli pääjärjestäjää korvaamaan asiakkaalle aiheutuneen vahingon, joka oli Elisa Communications Oyj:n A-osakkeiden markkinahintaero (19,30–17,50 €/osake) ajanjaksolta 21.6.2001–25.6.2001. Koska aikaisemmasta myyntiajankohdasta kuin 21.6.2002 ei ollut näyttöä, katsoi lautakunta, ettei asiakkaalle aiheutunut myöskään vahinkoa ajanjaksolla 14.6.2001–20.6.2001.

6) APL 27/2002

Helsingin sijoitusmessuilla 1999 ollut omaisuudenhoitaja oli antanut toiminnastaan erittäin luotettavan kuvan kolmelle asiakkaalle. Tämä oli johtanut neuvotteluihin ja myöhemmin omaisuudenhoitosopimusten solmimiseen. Sopimusneuvottelujen aikana asiakkaat olivat korostaneet, että heidän omaisuutensa tuotto tuli aina ylittää HEX-portfolioindeksin mukaisen tuoton. Omaisuudenhoitaja ei ollut pitänyt tätä ongelmana. Sijoitusstrategiaksi asiakkaat olivat valinneet omaisuudenhoitajan suosituksen mukaisesti neutraalin sijoitusstrategian.

Sopimussuhteen muodostivat sekä omaisuudenhoitosopimus että suulliset sopimukset. Myöhemmin omaisuudenhoitaja irtisanoi nämä sopimukset osapuolten omaisuuden tuottoa koskevien näkemyserojen vuoksi.

Sopimusaikana omaisuudenhoitaja oli saanut asiakkailta useita huolestuneita viestejä, koska omaisuuden arvonkehitys jäi jatkuvasti alle sovitun HEX-portfolioindeksin tuoton. Lisäksi asiakkaat olivat olleet tyytymättömiä mm.

- omaisuudenhoitajan jatkuviin katteettomiin lupauksiin
- omaisuuden sopimuksenvastaiseen hoitamiseen
- omaisuudenhoitajan ammattitaitoon.

Omaisuudenhoitaja oli kiistänyt toimineensa sopimusten vastaisesti ja katsoi, että

- salkunhoitoon olivat vaikuttaneet asiakkaiden usein esittämät toivomukset
- asiakkaille ei ollut koskaan luvattu HEX-portfolioindeksin ylittävää tuottoa
- mistään tuotto- ja riskitakuusta ei ollut sovittu ohi varsinaisten kirjallisten omaisuudenhoitosopimusten.

Omaisuudenhoitosopimukset olivat voimassa 25.11.1999–07.4.2001. Asiakkaiden näkemysten mukaan heidän omaisuutensa arvo laski sopimussuhteen aikana keskimäärin 48 prosenttia. HEX-portfolioindeksi laski vastaavana aikana 22,65 %.

Lautakunnan näkemyksen mukaan

- omaisuudenhoitajan osin virheellinen markkinointi ei ole voinut johtaa asiakkaita harhaan
- asiakkaat eivät ole voineet päätyä käsitykseen, jonka mukaan heille olisi taattu HEX- portfolioindeksin ylittävä tai sen mukainen tuotto
- osapuolet ovat olleet yksimielisiä siitä, että sijoituspolitiikaksi on sovittu perusstrategia, neutraali riskitaso
- teknologiaosakkeisiin painottuvan salkun riskitasoa ei voi pitää neutraalina riskitasona
- asiakkaiden hyväksyntää neutraalista riskitasosta poikkeamiseen ei ole näytetty
- salkun tosiasiallinen sisältö on ollut ristiriidassa ilmoitetun riskitason kanssa
- omaisuudenhoito on poikennut sopimuksenmukaisista vaatimuksista
- omaisuudenhoitajan on korvattava asiakkaalle sopimuksenvastaisen menettelyn asiakkaalle aiheuttama vahinko.

Lautakunta lähti siitä, että vahingon määrän arviointi tuli ensi sijassa tehdä sen mukaan, millaiseen taloudelliseen tulokseen sopimuksen mukainen neutraali riskitaso olisi sijoituspäätöksiä ohjaavana toimintapolitiikkana johtanut.

Muun sovitua sijoituspolitiikkaa koskevan näytön puuttuessa lautakunta otti lähtökohdaksi arvion, jonka mukaan neutraali riskitaso olisi johtanut HEX-portfolioindeksin mukaiseen sijoitusomaisuuden arvon kehitykseen. Näin ollen asiakkaille aiheutunut vahinko oli se määrä, jolla heidän sijoitusomaisuutensa arvo oli alempi kuin se oli HEX-portfolioindeksin kehitykseen verrattuna.

Edellä olevan johdosta arvopaperilautakunta suositti, että omaisuudenhoitaja korvaisi asiakkaille sen määrän, jolla heidän omaisuudenhoitosopimuksen piirissä ollut sijoitusomaisuutensa arvon kehitys oli ajanjaksolla 25.11.1999-07.04.2001 alittanut HEX-portfolioindeksin kehityksen.

Lisätietoja antaa

lakimies Harri Hirvi, puhelin (09) 183 51.

▶ ▶ ▶ ▶ ▶

TAPAHTUMAKATSAUS

RAHOITUSTARKASTUS UUDISTAA MÄÄRÄYSKOKOELMANSÄ

Rahoitustarkastus (Rata) uudistaa parhaillaan määräyskokoelmaansa. Uudistuksen yhteydessä Rata siirtyy aihealuekohtaiseen sääntelyyn ja luopuu luottolaitostoiminnan ja sijoituspalvelutoiminnan erillisestä sääntelystä. Uuteen määräyskokoelmaan keskitetään Ratan sekä oikeudellisesti sitova että yleisohjetyyppinen, suositusluonteinen norminanto. Uudistuksen myötä Rata pyrkii sääntelytoiminnassaan välttämään mahdollisuuksien mukaan liian yksityiskohtaista sääntelyä sekä painottamaan markkinoilla toimivien omaa vastuuta ja markkina kuria.

Tavoitteena kehittää määräyskokoelman käytettävyyttä ja luettavuutta

Määräyskokoelman uudistamisen yhtenä tavoitteena on kehittää määräyskokoelman käytettävyyttä ja luettavuutta. Ajan tasalla oleva määräyskokoelma on saatavilla Ratan kotisivuilla uudistetussa Sääntely-hakemistossa, jonne on keskitetysti koottu kaikki Ratan sääntelyyn liittyvä informaatio.

Uudessa määräyskokoelmassa on kuusi pääjaksoa, jotka tulevat sisältämään pääjaksokohtaiset sääntelyn linjaukset ja standardit. Tällä hetkellä valmiina ovat linjaukset. Niissä Rata tuo ilmi, mikä on asiakokonaisuutta koskevan sääntelyn päätarkoitus ja mitä Rata pitää tärkeänä sääntelyssään toisaalta valvottavan ja markkinoiden sekä toisaalta valvonnan näkökulmasta.

Ratan varsinaisen norminannon muodostavat standardit, joihin on yhdistetty sitova ja suositusluonteinen ohjeistus. Standardit osoittavat Ratan valvottavilleen asettaman tavoite- ja laatutason. Niistä käy selkeästi ilmi, mitä Rata edellyttää ja odottaa valvottavalta, mitä valvottavaryhmiä ne koskevat ja onko kyseessä suositusluonteinen vai sitova ohjeistus. Standardeja valmistellaan parhaillaan Ratassa.

Koko määräyskokoelman uudistamisprosessin on arvioitu kestävän 1-2 vuotta lukuun ottamatta niitä standardeja, jotka annetaan vakavaraisuusuudistuksen ja IAS-tilinpäätösstandardien käyttöönoton yhteydessä. Nykyisin voimassa olevat määräykset ja suositusluonteiset ohjeet tullaan sisällyttämään uusiin standardeihin.

Oikeudellisesti sitovan norminannon sekä suositusluonteisen ohjeistuksen kokoamisella aihealueittain standardeiksi pyritään parantamaan määräyskokoelman käytettävyyttä ja tuomaan aiempaa selkeämmin esille Ratan omia valvontanäkemyksiä. Uudistuksen jälkeen kaikki Ratan sitovat normit ja suositukset löytyvät yhdestä paikasta.

Kansainväliset periaatteet kiinteämmäksi osaksi Ratan sääntelyä

Uudessa määräyskokoelmassaan Rata kytkee sääntelynsä kiinteästi kansainvälisten järjestöjen julkaisemiin valvontaa ja sääntelyä koskeviin peruseriaatteisiin. Kansainväliset periaatteet on huomioitu pääjaksokohtaisissa sääntelyn linjauksissa, ja ne vaikuttavat myös yksittäisten standardien tavoitteiden laadintaan. Rata kuitenkin erottaa kansainväliset periaatteet selkeästi määräyskokoelman sitovasta sääntelystä, mutta korostaa yhteisten kansainvälisten pelisääntöjen merkitystä kansallisen lainsäädännön ja rahoitusmarkkinoiden toiminnan ohjaajana.

Lisätietoja antaa

sääntelyn koordinaattori Liisa Koikkalainen, puhelin (09) 183 51.

Määräyskokoelman pääjakso

Pääjakso	Pääjakson tavoite
Hallintokulttuuri ja liiketoiminta	Terve johtamis- ja valvontakulttuuri valvottavissa
Menettelytavat	Selvät markkinoiden pelisäännöt ja hyvä asiakkaan- ja sijoittajansuoja
Kirjanpito ja tilinpäätös	Oikea ja riittävä tilinpäätösinformaatio tallettajille, sijoittajille ja muille sidosryhmille
Vakavaraisuus ja riskienhallinta	Riittävät omat varat suhteessa riskien ottoon ja riskienhallintajärjestelmien tasoon
Tietojen julkistaminen	Markkinakurin edistäminen parantamalla markkinoiden läpinäkyvyyttä
Raportointi	Ratan valvontatarpeiden kannalta oleellisen tiedon saaminen valvottavilta

BASEUN PANKKIVALVONTAKOMITEA SELVITTÄÄ UUDISTETTAVAN VAKAVARAISUUSVAATIMUKSEN VAIKUTUKSIA

Baselin pankkivalvontakomitea selvittää uudistettavan vakavaraisuuskehikon vaikutuksia pankeilta vaadittavaan omien varojen määrään ja vakavaraisuuteen. Selvitys tehdään loka- joulukuussa, nyt kolmannen kerran.

Baselin komitea julkisti 1.10.2002 Internet-kotisivullaan (www.bis.org) yksityiskohtaisen kuvauksen viimeisimmästä vakavaraisuusehdotuksesta. Viimeisin ehdotus poikkeaa merkittävimmin Baselin komitean aikaisemmasta ehdotuksesta siinä, että pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä olevien saamisten vakavaraisuusvaatimus on pienempi. Tärkeä muutos on myös se, että toimintariskin vakavaraisuusvaatimuksen laskemisessa käytettävät vaihtoehtoiset menetelmät lisääntyvät.

Vakavaraisuusuudistuksen vaikutuksia koskeva selvitys (Quantitative Impact Study 3 eli QIS3) on tärkeä vaihe uudistukseen valmistautumisessa ja sen vaikutusten arvioinnissa. Selvityksen avulla lasketaan, mitkä ovat viimeisimpään ehdotukseen tehtyjen muutosten vaikutukset, jotta ehdotus voidaan laatia niin, että se täyttää sille asetetut tavoitteet. Selvitykseen osallistuu runsaat 200 pankkia yli 40:stä eri maasta. Myös suomalaisia pankkeja on mukana selvityksessä.

Pk-yrityksiltä olevien saamisten vakavaraisuusvaatimus laskee

Baselin komitea on muuttanut pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä olevien saamisten vakavaraisuusvaatimusta niin, että näiden saamisten vakavaraisuuskäsittely on eriytetty suurten yrityssaamisten käsittelystä. Tietyillä edellytyksillä pankki voi käsitellä saamisia pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä osana vähittäispankkitoiminnan salkkua. Lisäksi luottoriskin laskemisessa käytettävässä kehittyneemmässä menetelmässä eli sisäisten luokitusten käytön menetelmässä nämä saamiset saavat alhaisemman riskipainon kuin suuryritysten lainat myös silloin, kun ne sisältyvät yritys pankkitoiminnan salkkuun. Näiden muutosten seurauksena pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä olevien saamisten vakavaraisuusvaatimus alenee.

Uusia vaihtoehtoja toimintariskin vakavaraisuusvaatimuksen laskentaan

Baselin komitea on kehittänyt aiempaa useampia vaihtoehtoja myös toimintariskin vakavaraisuusvaatimuksen laskemista varten. Baselin komitea katsoo, että tämä kannustaa pankkeja kehittämään toimintariskin mittaamenetelmiä ja riskienhallintaa, jotta voitaisiin varmistua siitä, että niillä on riittävän suuret omien pääomien puskurit operatiivisen riskin kattamiseksi.

Baselin komitea on nyt myös julkistanut ensimmäistä kertaa kattavan ehdotuksen arvopaperistamisen vakavaraisuuskäsittelystä.

Lisätietoja antaa

vakavaraisuusasiantuntija Eeva-Liisa Raitanen, puhelin (09) 183 51.

VAKAVARAISSUUDISTUKSEN TAVOITTEENA KANNUSTAA RISKIENHALLINTAJÄRJESTELMIEN KEHITTÄMISEEN

Euroopan unionin vakavaraisuussäätely pohjautuu Baselin suosituksiin. Vakavaraisuus uudistuksen tavoitteena on lisätä vakavaraisuuslaskennan riskiherkkyyttä ja kannustaa pankkeja kehittämään sisäisiä riskienhallintajärjestelmiä. Vakavaraisuusehdotuksen mukaan pankki voi valita vakavaraisuuden laskemisessa eri laskentatavoista sen menetelmän, joka parhaiten vastaa pankin riskienhallintajärjestelmien tasoa. Uudistuksella pyritään luomaan kannustin siirtyä käyttämään kehittyneempiä riskienmittausmenetelmiä. Baselin pankkivalvontakomitean mukaan sen tavoite on säilyttää oman pääoman määrä pankkijärjestelmässä nykyisellä tasolla.

Baselin pankkivalvontakomitean suositus tulee voimaan vuoden 2006 lopussa. Baselin komitea järjestää vielä yhden lausuntokierroksen ehdotuksestaan vuoden 2003 keväällä. Euroopan komissio valmistelee parhaillaan uudistuksen toteuttamiseksi tarvittavaa uutta eurooppalaista lainsäädäntöä, johon perustuvat kaikissa EU-maissa toteutettavat kansallisen lainsäädännön muutokset. Uusi vakavaraisuussäätely tulee koskemaan EU:ssa kaikkia luottolaitoksia ja myös sijoituspalveluyrityksiä. Euroopan komissio järjestää loppuvuoden aikana eri intressiryhmille mahdollisuuden kommentoida uudistettavaa vakavaraisuussäädäntöä. EU:n direktiivien on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti Baselin komitean suosituksen kanssa.

EHDOTUKSIA EU:N RAHOITUSSÄÄNTELYN JA -VALVONNAN TEHOSTAMISEKSI

EU:n talous- ja rahoituskomitea on laatinut Ecofinin pyynnöstä raportin, jossa on ehdotuksia rahoitussäätelyn ja -valvonnan tehostamiseksi EU:ssa.

Tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa EU:n lainsäädäntömenettelyä rahoitusmarkkinakysymyksissä, vahvistaa EU:n rahoitusmarkkinoiden viranomaisjärjestelyjä ja edistää valvonnan ja säätelyn yhtenäisyyttä EU:n alueella. Tavoitteena on myös tukea eri rahoitussektoreiden viranomaisten välistä yhteistyötä rahoitusmarkkinoiden vakauden edistämiseksi.

Talous- ja rahoituskomitean raportissa suositetaan mm. kolmen säätelykomitean ja kahden valvoja komitean perustamista. Ehdotukset pohjautuvat pitkälti ns. viisaiden miesten eli Lamfalussy'n työryhmän helmikuussa 2001 laatimaan raporttiin, joka sisälsi ehdotuksia EU:n arvopaperimarkkinoita koskevan säätelyn ja valvonnan kehittämiseksi. Talous- ja rahoituskomitean tekemä ehdotus laajentaisi menettelyn koskemaan myös pankki-, vakuutus- ja finanssiryhmittymäsäätelyä ja -valvontaa.

Euroopan komissio järjesti 14.10.–17.11.2002 konsultaation EU:n rahoitussäätelyn ja -valvonnan parannusehdotuksista. Euroopan komission lehdistötiedote konsultaatiosta ja talous- ja rahoituskomitean raportti ovat luettavissa komission Internet-sivuilla osoitteessa:

http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/finances/cross-sector/index.htm

TUTKINTAPYYNTÖJÄ POLIISILLE

Rata on tutkinut tänä vuonna (1.1.–15.11.2002) arvopaperimarkkinoiden markkinavalvonnassa 83:a tapausta ja niistä 22:n tutkinta on vielä kesken.

Tutkituista tapauksista on lähetetty poliisille esitutkintaan kuusi ja niistä neljässä Rata epäilee sisäpiiritiedon väärinkäyttöä ja kahdessa tiedottamisrikosta. Sisäpiiritiedon väärinkäyttötapauksissa voi olla epäiltynä useampia henkilöitä. Poliisille lähetetyistä sisäpiiritiedon väärinkäyttöepäilyistä kaksi on toimitettu tämän syksyn aikana.

Rata on myös lähettänyt yhteensä 12 huomautuskirjettä tai huomautusta lievempää kirjettä. Neljässä tapauksessa kirje on koskenut epäasiallista kurssiin vaikuttamista tai kaupankäyntimenettelyä, seitsemässä tiedottamista ja yhdessä tapauksessa arvopapereiden tarjoamista ilman esitettä.

RAHOITUSTARKASTUS TIEDOTTAA -TIEDOTE VUONNA 2003

Rahoitustarkastus tiedottaa -tiedote ilmestyy vuonna 2003 neljä kertaa. Ilmoitamme ilmestymispäivät tammikuun aikana.

▶ ▶ ▶ ▶ ▶